

PIRMO KURSO STUDENTŲ ŽINIŲ APIE KLUBINIUS NARKOTIKUS ĮVERTINIMAS

Vladimiras Andrejevas*

*Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Valstybės sienos apsaugos katedra
V. Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas
Telefonas (8-37) 303666
Elektroninis paštas: vladimiras@mruni.eu*

Anotacija. Straipsnyje analizuojamos – Mykolo Romerio universiteto (toliau universitetas) Viešojo saugumo fakulteto (toliau fakultetas) Teisės ir valstybės sienos apsaugos, Teisės ir policijos veiklos, Policijos veiklos ir Teisės ir ikiteisminio proceso studijų programų (toliau programos) pirmo kurso studentų žinios apie „klubinius“ narkotikus. Tyrimo tikslas - išsiaiškinti, kiek jauni žmonės žino apie „klubinių“ narkotikų perdozavimo požymius, šių narkotikų mirtinas dozes, abstinencijos simptomus, tolimąsias šių narkotikų vartojimo pasekmes. Tyrimas buvo atliekamas 2012 metų kovo ir spalio mėnesį fakultete tarp pasienio, policijos, ikiteisminio tyrimo pareigūnų specialybės pirmo kurso studentų. Tyrime dalyvavo 122 pirmo kurso studentai, 52 vaikinių ir 70 merginų. Tyrimo rezultatai parodė, kad respondentai žino ne visus perdozavimo požymius, kuriuos sukelia amfetaminai, ekstazis, LSD, haliucinogenai: respondentų žinios šiuo klausimu įvertintos nuo 4 iki 5 balų. Blogiausiai respondentai žino LSD ir kitų haliucinogenų perdozavimo požymius, nes iš visų klausimų apie juos tik į 40,1 proc. buvo atsakyta teisingai. Respondentams trūksta žinių, kokie yra amfetaminų, ekstazio, LSD, haliucinogenų abstinencijos požymiai, kuriuos vartotojas jaučia sekančią dieną. Atsakymai į šiuos klausimus įvertinti tik 4,5 balais dešimtbalėje sistemoje. Respondentai nepakankamai gerai žino, kokios yra amfetaminų, ekstazio, LSD, kitų haliucinogenų vartojimo tolimosios pasekmės. Atsakymai į šiuos klausimus įvertinti nuo 4 iki 6 balų. Ypač blogai respondentai žino LSD ir kitų haliucinogenų vartojimo tolimąsias pasekmes, nes iš visų klausimų apie juos tik į 42 proc. buvo atsakyta teisingai (pagal lytį teisingai atsakė 39,5 proc. vaikinių ir 44,8 proc. merginų). Reikšmingų skirtumų tarp vaikinių ir merginų žinių dažniausiai nebuvo ($p > 0,05$).

Pagrindinės sąvokos: „klubiniai“ narkotikai, studentai, žinios, vertinimas.

ĮVADAS

Narkotikų banga tampa šiandien vis labiau populiari paauglių ir jaunuolių tarpe.¹ Narkotikų vartojimas yra vienodai paplitęs tarp paauglių ir tarp jaunuolių. Sveikatos apsaugos ministerijos tyrimo rezultatai rodo, kad bent kartą kokių nors narkotikų yra pamėginę 51,4 proc. klubų lankytojų. Dažniausiai vartojamas narkotikas – „žolė“, kurią rūko net 46,6 proc. klubų lankytojų. Amfetaminą vartoja 18,9 proc., ekstazį – 10,6 proc., kokainą – 8,3 proc. apklaustųjų.²

Tačiau naujausių mokslinių tyrimų rezultatai rodo, kad dauguma vadinamųjų „klubinių“ narkotikų turi ilgalaikį poveikį smegenims, susiformuoja psichinė ir fizinė

¹ Emedicine health. Experts for everyday emergencies. „Club drugs introduction“. 2010. [interaktyvus] 2010 [žiūrėta 2012-06-12]. <http://www.emedicinehealth.com/club_drugs/articleem.htm#Club%20Drugs%20Introduction>

² Narkotikų kontrolės departamentas prie LR Vyriausybės. *Metinis pranešimas* 2008. Vilnius, 2008, p.133.

priklausomybė bei pasireiškia tam tikri psichikos sutrikimai.³ Vartojami kartu su alkoholiu jie yra ypač pavojingi, pasekmės gali būti mirtinos.⁴ Ilgą laikotarpį narkotikus vartojantis asmuo ne tik sau sukelia tiesioginę grėsmę, bet ir aplinkiniams (draugams, šeimos nariams)⁵.

Narkotikų kontrolės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės tarp Lietuvos naktinių klubų lankytojų, 2008 m. kovo-gegužės mėnesiais atliko Vilniaus, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio naktinių klubų lankytojų apklausą. Buvo užpildytos 545 anketos. Beveik trečdalis respondentų yra dažni ir pastovūs klubų lankytojai. Anketavimas parodė kad duomenų apie narkotikų ir alkoholio vartojimą kartu nėra daug, šokių muzikos vietose suvartojami alkoholio kiekiai kartu su stimuliuojamaisiais narkotikais yra pavojingi sveikatai ir kelia vis didesnę susirūpinimą. Vartojami kartu su alkoholiu jie yra ypač pavojingi, pasekmės gali būti mirtinos. Beveik pusė respondentų pripažino, kad bent dalis jų pažįstamų ar draugų vartoja narkotikus. 60 procentų respondentų bent kartą yra gavę pasiūlymą išbandyti narkotikų⁶. Naujausių mokslinių tyrimų rezultatai parodo, kad dauguma vadinamųjų „klubinių narkotikų“ turi ilgalaikį poveikį smegenims, susiformuoja psichinė ir fizinė priklausomybė bei pasireiškia tam tikri psichikos sutrikimai.⁷ Jaunimo žinios apie klubinius narkotikus yra nepakankamos.⁸

Tyrimo tikslas - išsiaiškinti, kiek jauni žmonės žino apie „klubinių“ narkotikų perdozavimo požymius, šių narkotikų mirtinas dozes, abstinencijos simptomus, tolimąsias šių narkotikų vartojimo pasekmes.

Tyrimo uždaviniai – jaunimo žinių apie „klubinių“ narkotikų vartojimo pasekmes įvertinimas.

Tyrimo objektas – jaunimo žinios apie „klubinių“ narkotikų vartojimo pasekmes.

Tyrimo metodas – pirmo kurso studentų momentinis tyrimas.

Tyrimo metodika - tyrimas buvo atliekamas 2012 metų kovo ir spalio mėnesiais. Mykolas Romeris universiteto Viešojo saugumo fakultete tarp pasienio, policijos, ikiteisminio

³Oesterheld J., Armstrong C., Cozza K. Ecstasy: pharmacodynamic and pharmacokinetic interactions. *Psychosomatics* 2004. 45, p. 84-87.

Tracks K., Kennedy C. *Club drugs: reasons for and consequences of use. Psychoactive Drugs.* 2004. 36(3), p. 295-302.

Robert S., Gable J. Acute Toxic Effects of Club Drugs. *Journal of Psychoactive Drugs.* 2004. 36 (1), p. 303.

⁴ Reingardienė D., Vilčinskaitė J., Pilvinis V. ir kt. *Apsinuodijimai narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis. Jų klinika ir gydymas.* Kaunas, 2007. p. 15-22.

Maxwell J. *Party drugs: Properties, prevalence, patterns, and problems.* Substance Use & Misuse 2005. 40, p. 1203-1240.

⁵ Bulotaitė L. *Narkotikai ir narkomanija: iliuzijos ir realybė.* Vilnius, 2004. p. 63-67.

⁶ Narkotikų kontrolės departamentas prie LR Vyriausybės. *Metinis pranešimas* 2008. Vilnius, 2008, p. 147-149.

⁷ Narkotikų kontrolės departamentas prie LR Vyriausybės. *Metinis pranešimas* 2009. Vilnius, 2009, p. 32-66.

⁸ *Metodinės rekomendacijos jaunimo pramogų verslo organizatoriams.* 1 dalis – problemos aktualumas. Narkotikų kontrolės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Vilnius, 2006, p. 4-12.

tyrimo pareigūnų specialybės pirmo kurso studentų. Apklausos procedūra buvo vykdoma atskirai kiekvienoje grupėje dalyvaujant tyrėjui, Tyrimo dalyviai buvo informuoti apie anketos anonimiškumą ir tyrimo tikslą. Tyrimui buvo naudojama Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakulteto mokslininkų parengta anketa, kurioje teisingus atsakymus reikėjo pabraukti. Anketoje pateiktus klausimus, be demografinių klausimų, galima suskirstyti į šias grupes:

- klausimai apie respondentų žinias apie klubinių narkotikų perdozavimo požymius;
- klausimai apie respondentų žinias apie klubinių narkotikų abstinencijos požymius;
- klausimai apie respondentų žinias apie klubinių narkotikų vartojimo tolimasis pasekmes;

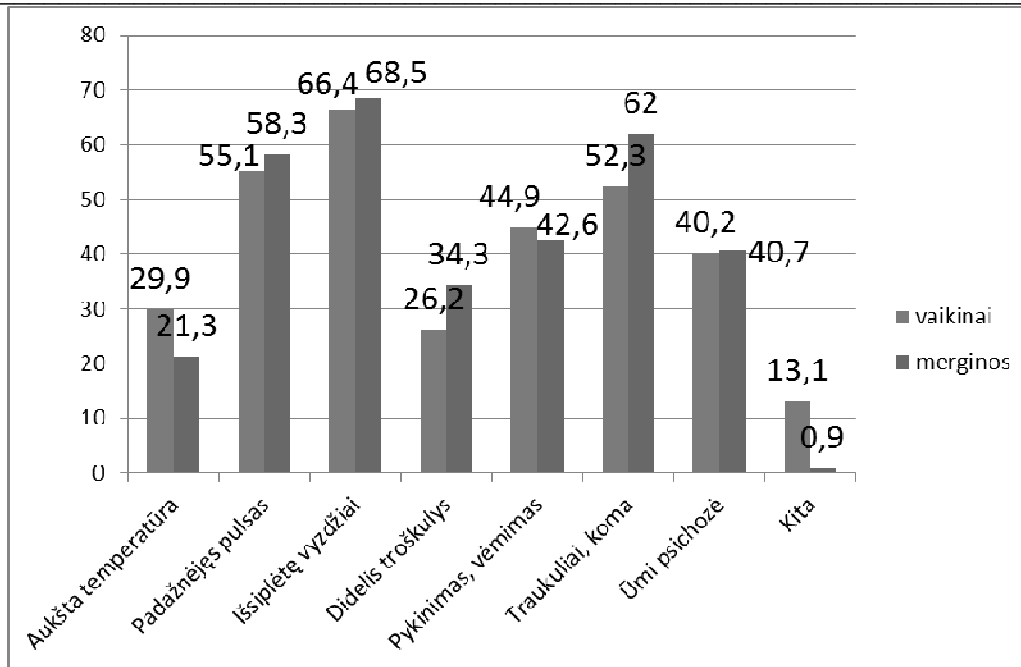
Anketa buvo sudaryta tik iš tų požymių, kurie dažniau ar rečiau, bet tikrai būdingi „klubinių“ narkotikų vartojimui. Todėl respondentai turėjo praktiškai pabraukti visus požymius. Kadangi beveik nei vienas studentas nepabraukė visų požymių, kolektyvines studentų žinias atskirai vaikinų ir atskirai merginų, subjektyviai vertinome balais, taikydami tokį skaičiavimo modelį: jei į klausimą teisingai atsakė nuo 10 iki 20 proc. studentų, kolektyvines studentų žinias vertinome 2 balais, jei nuo 20 iki 30 procentų -3 balais, ir t t, iki 10 balų. Iki tol buvo atlikta kiekybinė gautų duomenų analizė, naudojant SPSS (Statistical Package for Social Science) statistinį paketą, versija 13. Grafiniam duomenų vaizdavimui pasirinkta MS Exel 2003 programa. Iš statistinių rodiklių buvo naudojama aprašomoji statistika, χ^2 kriterijus. Tikrinant tyrimo rezultatus, buvo pasirinktas 0,05 reikšmingumo lygmuo. Ieškota reikšmingų skirtumų tarp vaikinų ir merginų atsakymų.

TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ

Tyrime dalyvavo 122 pirmo kurso studentai, 52 vaikinų ir 70 merginų.

Pirmiausia klausėme ar žino, kokie požymiai būdingi amfetamino ar ekstazio perdozavimui (1 pav.).

Kaip matyti respondentų žinios apie požymius, būdingus amfetamino ar ekstazio perdozavimui, gali būti įvertintos tik 4 balais iš dešimties. Geriausia respondentai žinojo, kad amfetamino ar ekstazio perdozavimui būdingi išsiplėtę vyzdžiai, traukuliai ir koma, padažnėjęs pulsas. Labai keista, kad paaugliai nežinojo, kad šiai būsenai būdingas didelis troškulys ir organizmo perkaitimas (aukšta temperatūra).

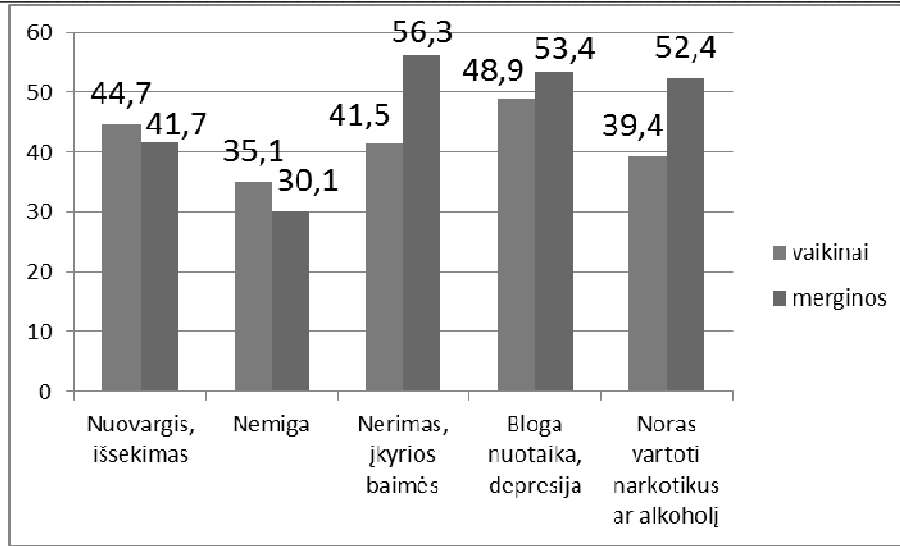
1 pav. Respondentų atsakymai į klausimą “Kokie požymiai būdingi amfetamino ar ekstazio perdozavimui?”

1. $\chi^2 = 2,09$, lls = 1, $p = 0,148$.
2. $\chi^2 = 0,22$, lls = 1, $p = 0,637$.
3. $\chi^2 = 1,19$, lls = 2, $p = 0,552$.
4. $\chi^2 = 2,79$, lls = 2, $p = 0,248$.
5. $\chi^2 = 0,11$, lls = 1, $p = 0,738$.
6. $\chi^2 = 2,07$, lls = 1, $p = 0,151$.
7. $\chi^2 = 0,01$, lls = 1, $p = 0,934$.
8. $\chi^2 = 13,11$, lls = 2, $p = 0,001$

Pastaba: Šie statistiniai kriterijai apskaičiuoti lyginant vaikinų ir merginų atsakymus.

Ypač pavojingas organizmo perkaitimas, nes nuo jo gali ištikti mirtis arba įvykti negrįžtami smegenų biocheminiai pakitimai. Neveltui kai kuriose, liberalia politika pasižyminčiose šalyse, naktiniuose klubuose yra numatytos patalpos atsivesinumui, kad išvengtų beprasmiškos jaunų žmonių mirties. Reikšmingų skirtumų tarp vaikinų ir merginų žinių šiuo klausimu nebuvo. ($p > 0,05$)

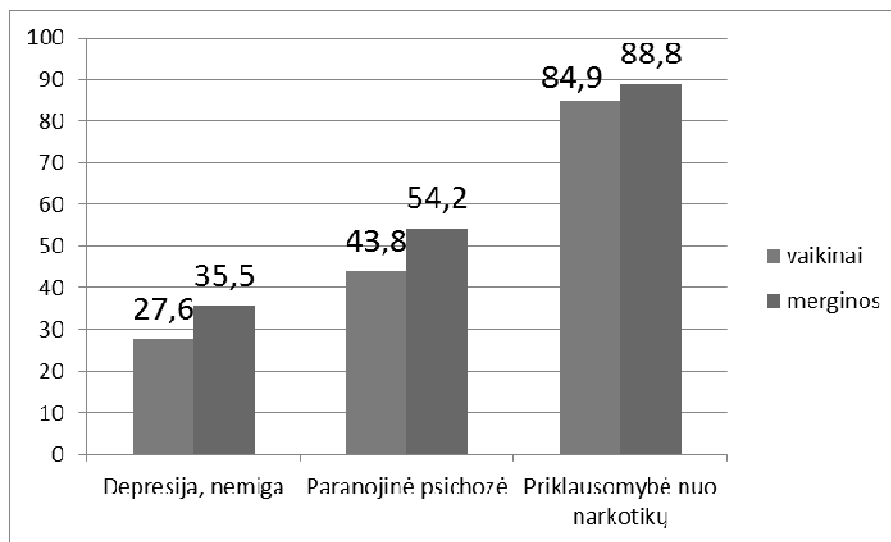
Ir vaikinų ir merginų žinios apie amfetamino ir ekstazi abstinencijos požymius kitą dieną įvertintos penkiems balams. Respondentai žino, kad kitą dieną jausis nuovargis ir išsekimas, nerimas ir įkyrios baimės, bloga nuotaika, net depresija, taip pat noras vartoti narkotikus ar alkoholį, kad numalšinti norą narkotikams. Kad sekančią dieną kankins nemiga - pažymėjo mažiausiai respondentų (2 pav.).

2 pav. Respondentų atsakymai į klausimą “Kokie amfetamino ir ekstazi abstinencijos požymiai?”

1. $\chi^2 = 4,17$, lls = 2, p = 0,124.
2. $\chi^2 = 1,63$, lls = 2, p = 0,443.
3. $\chi^2 = 1,62$, lls = 1, p = 0,204.
4. $\chi^2 = 0,57$, lls = 1, p = 0,451.
5. $\chi^2 = 1,22$, lls = 1, p = 0,270.

Pastaba: Šie statistiniai kriterijai apskaičiuoti lyginant vaikinų ir merginų atsakymus.

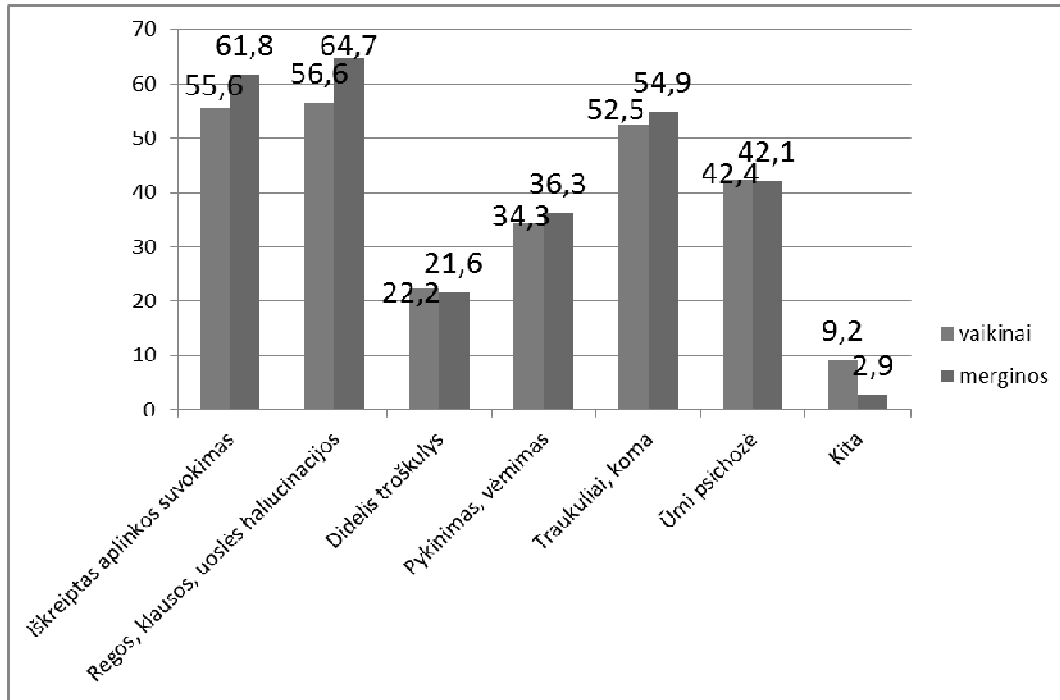
3 pav. Respondentų atsakymai į klausimą “Amfetamino ir ekstazi tolimosios pasekmės”

1. $\chi^2 = 1,53$, lls = 1, p = 0,216.
2. $\chi^2 = 2,29$, lls = 1, p = 0,130.
3. $\chi^2 = 0,70$, lls = 1, p = 0,402.

Pastaba: Šie statistiniai kriterijai apskaičiuoti lyginant vaikinų ir merginų atsakymus.

Vaikinų ir merginų žinios apie amfetamino ir ekstazi tolimosios pasekmes yra įvertintos šešiais balais. Beveik visi respondentai žino, kad pavartojus amfetaminą ir ekstazi greitai jiems vystosi priklausomybė. Apie pusę respondentų žino, kad gresia paranojinė psichožė.

Nors apie pusę vaikinių ir merginų žino, kad abstinencijos metu išsivysto depresija, tačiau nežino, kad daug vėliau net pamiršus kad buvo vartota, taip pat gresia depresija ir nemiga. tokie žmonės nemiega mėnesių mėnesiais, todėl dažnai pradeda nesaikingai vartoti alkoholį ir tampa nuo jo priklausomais (3pav.).

4 pav. Respondentų atsakymai į klausimą “LSD ir kiti haliucinogenai perdozavimo požymiai“

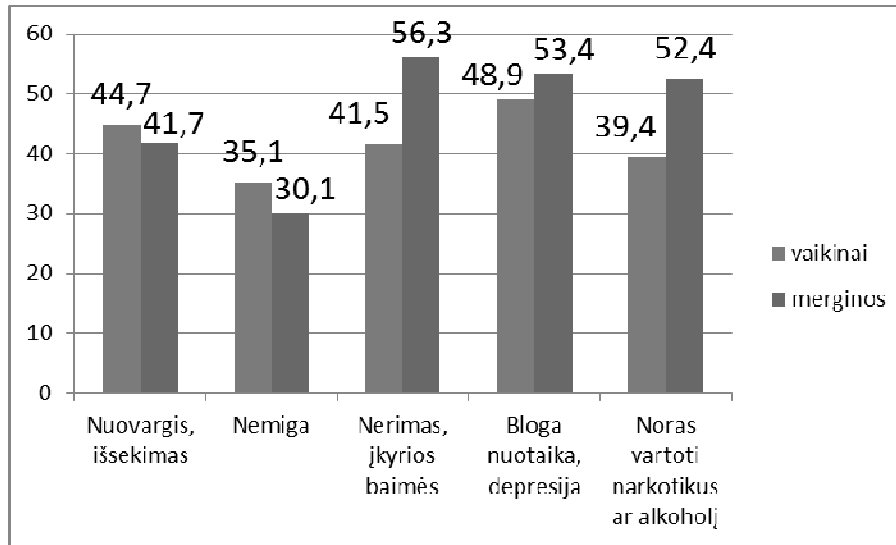
1. $\chi^2 = 0,80$, $lfs = 1$, $p = 0,371$.
2. $\chi^2 = 1,40$, $lfs = 1$, $p = 0,237$.
3. $\chi^2 = 0,01$, $lfs = 1$, $p = 0,911$.
4. $\chi^2 = 0,08$, $lfs = 1$, $p = 0,775$.
5. $\chi^2 = 0,11$, $lfs = 1$, $p = 0,735$.
6. $\chi^2 = 0,44$, $lfs = 1$, $p = 0,509$.
7. $\chi^2 = 3,45$, $lfs = 1$, $p = 0,063$.

Pastaba: Šie statistiniai kriterijai apskaičiuoti lyginant vaikinių ir merginų atsakymus.

Merginų žinios apie LSD ir kitų haliucinogenų perdozavimo požymius įvertintos geriau nei vaikinių, atitinkamai penkiais ir keturiais balais. Geriausiai respondentai žinojo, kad perdozavimui būdingas iškreiptas aplinkos suvokimas, regos, klausos, uoslės haliucinacijos bei traukuliai, koma ir ūmi psichozę. Dėl kurios gali būti hospitalizuojamas į psichiatrijos skyrių. Specifinių perdozavimo požymių tokių kaip: didelis troškulys ir pykinimas, vėmimas, tiek vaikinai, tiek merginos, žino maža dalis (4 pav.).

Merginų žinios apie LSD ir kitų haliucinogenų abstinencijos požymius kitą dieną įvertintos penkiais balais, o vaikinių mažiau – keturiais. Merginų žinios apie LSD ir kitų

haliucinogenų abstinencijos požymius kitą dieną įvertintos penkiais balais, o vaikinių mažiau – keturiais.

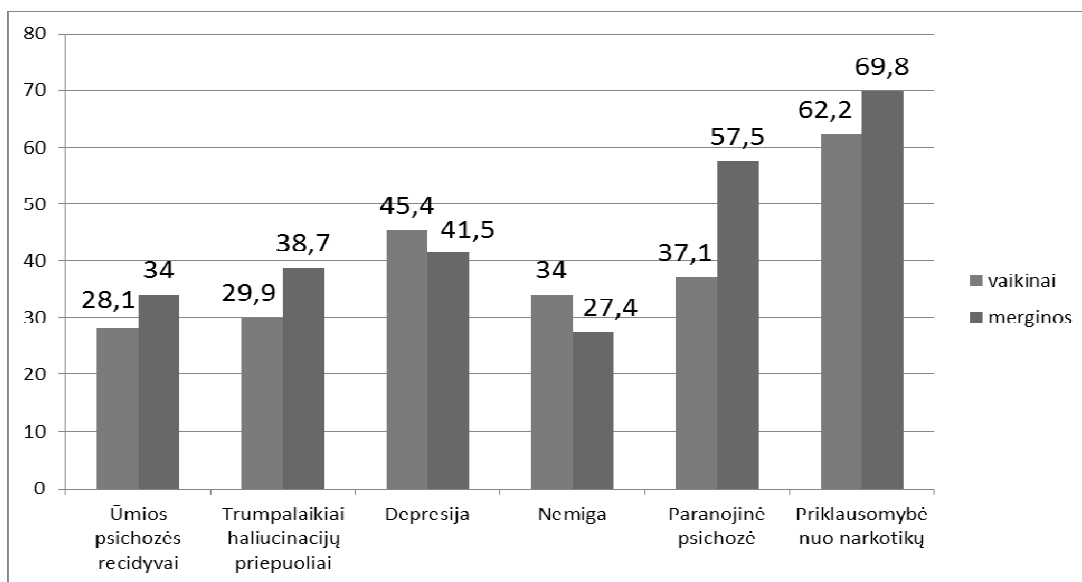

5 pav. Respondentų atsakymai į klausimą “LSD ir kitų haliucinogenų abstinencijos požymiai“

1. $\chi^2 = 0,17$, $lfs = 1$, $p = 0,678$.
2. $\chi^2 = 0,56$, $lfs = 1$, $p = 0,453$.
3. $\chi^2 = 4,319$, $lfs = 1$, $p = 0,038$.
4. $\chi^2 = 0,39$, $lfs = 1$, $p = 0,531$.
5. $\chi^2 = 3,38$, $lfs = 1$, $p = 0,066$.

Pastaba: Šie statistiniai kriterijai apskaičiuoti lyginant vaikinių ir merginų atsakymus.

Abstinencijos požymius: nuovargį, išsekimą, nemigą, nerimą ir įkyrias baimes, blogą nuotaiką ir depresiją, norą vartoti narkotikus ar alkoholį nurodė apie pusę respondentų (5 pav.).

6 pav. Respondentų atsakymai į klausimą “LSD ir kitų haliucinogenų tolimosios pasekmės“

1. $x^2 = 0,80$, $lls = 1$, $p = 0,371$.

2. $x^2 = 1,73$, $lls = 1$, $p = 0,189$.

3. $x^2 = 0,31$, $lls = 1$, $p = 0,580$.

4. $x^2 = 1,06$, $lls = 1$, $p = 0,303$.

5. $x^2 = 8,48$, $lls = 1$, $p = 0,004$.

6. $x^2 = 1,30$, $lls = 1$, $p = 0,254$.

Pastaba: Šie statistiniai kriterijai apskaičiuoti lyginant vaikinų ir merginų atsakymus.

Apie tolimosios pasekmės merginų žinios įvertintos penkiais balais, o vaikinų – keturiais. Geriausiai respondentai žino, kad išsivysto priklausomybė nuo LSD ir kitų haliucinogenų ir paranojinė psichozė. Taip pat depresija. Šiek tiek mažiau respondentų žino, kad būdingi trumpalaikiai haliucinacijų priepuoliai, nemiga ir ūmios psichozės recidyvai (6 pav.).

IŠVADOS

Tyrimo rezultatai parodė, kad respondentai žino ne visus perdozavimo požymius, kuriuos sukelia amfetaminai, ekstazis, LSD, haliucinogenai: respondentų žinios šiuo klausimu įvertintos nuo 4 iki 5 balų. Blogiausiai respondentai žino LSD ir kitų haliucinogenų perdozavimo požymius, nes iš visų klausimų apie juos tik į 40,1 proc. buvo atsakyta teisingai.

Respondentams trūksta žinių, kokie yra amfetaminų, ekstazio, LSD, haliucinogenų abstinencijos požymiai, kuriuos vartotojas jaučia sekančią dieną. Atsakymai į šiuos klausimus įvertinti tik 4,5 balais dešimtbalėje sistemoje. Respondentai nepakankamai gerai žino, kokios yra amfetaminų, ekstazio, LSD, kitų haliucinogenų vartojimo tolimosios pasekmės. Atsakymai į šiuos klausimus įvertinti nuo 4 iki 6 balų. Ypač blogai respondentai žino LSD ir kitų haliucinogenų vartojimo tolimąsias pasekmes, nes iš visų klausimų apie juos tik į 42 proc. buvo atsakyta teisingai (pagal lytį teisingai atsakė 39,5 proc. vaikinų ir 44,8 proc. merginų). Reikšmingų skirtumų tarp vaikinų ir merginų žinių dažniausiai nebuvo ($p > 0,05$).

Tinkamos žinios apie „klubinius“ narkotikus - svarbiausia narkotikų vartojimo prevencijos naktiniuose klubuose ir kitose jaunimo pasilinksminimo vietose dalis.

Žinios, laiku suteiktos jaunimui, gali ne vieną jaunuoli sustabdyti nuo pirmojo žingsnio – narkotikų vartojimo.

LITERATŪRA

1. Bulotaitė L. *Narkotikai ir narkomanija: iliuzijos ir realybė*. Vilnius, 2004.
2. Emedicine health. Experts for everyday emergencies. „Club drugs introduction“. [interaktyvus] 2010 [žiūrėta 2012-06-12].
<http://www.emedicinehealth.com/club_drugs/articleem.htm#Club%20Drugs%20Introduction>.
3. Maxwell J. *Party drugs: Properties, prevalence, patterns, and problems*. Substance Use & Misuse 2005.

4. *Metodinės rekomendacijos jaunimo pramogų verslo organizatoriams*. 1 dalis – problemos aktualumas. Narkotikų kontrolės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Vilnius, 2006.
5. Narkotikų kontrolės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. *Metinis pranešimas* 2008. Vilnius, 2008.
6. Narkotikų kontrolės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. *Metinis pranešimas* 2009. Vilnius, 2009.
7. Oesterheld J., Armstrong C., Cozza K. Ecstasy: pharmacodynamic and pharmacokinetic interactions. *Psychosomatics* 2004. 45.
8. Reingardienė D., Vilčinskaitė J., Pilvinis V. ir kt. *Apsinuodijimai narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis. Jų klinika ir gydymas*. Kaunas, 2007.
9. Robert S., Gable J. Acute Toxic Effects of Club Drugs. *Journal of Psychoactive Drugs*. 2004. 36 (1).
10. Tracks K., Kennedy C. *Club drugs: reasons for and consequences of use*. *Psychoactive Drugs*. 2004. 36(3).

ASSESSMENT OF FIRST YEAR STUDENTS' KNOWLEDGE ON CLUB NARCOTICS

Vladimiras Andrejevas*
Mykolas Romeris University

Summary

The purpose of the investigation is to ascertain what young people know about the symptoms of “club” narcotics overdose, lethal dose, abstinence symptoms and further sequences of narcotics usage.

The investigation was carried out in a period of March and April 2012 in the Faculty of Public Security of Mykolas Romeris University among the first year students of state border, police and pretrial investigation officer specialties. 122 first year students – 52 males and 70 females - participated in the investigation.

The results of the investigation have shown that respondents do not know all the features of overdosage that are caused by amphetamine, ecstasy, lysergic acid diethylamide (LSD) and hallucinogenic materials: the knowledge of respondents has been assessed from 4 to 5 points. The worst knowledge has been shown on LSD and other hallucinogenic materials overdosage because only 40.1 % has been answered positively.

There is a lack of respondents' knowledge on the abstinence features of amphetamine, ecstasy, LSD and hallucinogenic materials on the other day of usage. Answers to the above mentioned questions are assessed with 4.5 points in a ten points system.

The respondents do not know about the further sequences of the usage of amphetamine, ecstasy, LSD and hallucinogenic materials. Answers to these questions are assessed from 4 to 6 points. It is especially bad that the respondents know the sequences of LSD and other hallucinogenic materials: 42 % of students have answered well (according to the gender 39.5 % of male students and 44.8 % of female students). There are no significant differences between male and female students ($p > 0,05$).

Keywords: “club” narcotics, students, knowledge, assessment.

Vladimiras Andrejevas* Mykolas Romeris universiteto Viešojo saugumo fakulteto Valstybės sienos apsaugos katedros lektorius. Mokslinių tyrimų kryptys: teisė, visuomenės saugumas.

Vladimiras Andrejevas* Mykolas Romeris University, Faculty of Public Security, Department of State Border Guard, lecturer. Research interests: Public Law, Public Security.